

צליית כבד בתנור

סיכום ההלכה למעשה

ש"ע	רמ"א	כה"ח
חיתוך שתי וערב	חובה. ואפילו בשתי הצדדים של כבד עוף (ב"י)	דעת הרב אליהו שבכבד עוף די בנעיצת מולג לנקב את הורידין שבכבד
שטיפה מקדימה	אין חובה (ב)	חובה (עו ב) ובדיעבד אם לא מלאכה אפי' אם כבר נצלה והמקל יש לו על מה לסמוך (עו טז)
מלח גס בסמוך לצליה	אין צריך (א)	חייב לכתחילה לאחר שנתן בשיפור (עו ב). ילקו"י: כן נהגו.
שיפור מסתובב	אסור לכתחילה	אבל היפוך לפעמים מותר (עו כד)
צליה עד שראוי לאכילה	חצי צליתו	חצי צליתו (עו ב) כט"ז שלא בקיאות.
שטיפה שניה	רק לבישול (ב"י עג)	תמיד
שימוש חוזר בשיפור/ סכין שחתכו על האש/ השיטה הבשר על האש	המנהג להתיר (עו ד)	נהגים לכתחילה ומתירים בדיעבד (עו, ד)

הכשר בשר בתנור חשמלי

1. שו"ת משנה הלכות חלק ו סימן קלב

בענין צליית בשר על מצלי' חשמלית (ברוילער בלע"ז)

ב' לחדש הרחמים התשל"א בנ"י יצו"א.

מע"כ ידידי היקר הרה"ג וו"ח וכו' מו"מ כש"ת הרב אפרים גרינבלאט שליט"א מעמפיס טענ. אהדשכ"ת.

בדבר שאלתו במחלוקת גדולי דורינו במה שנוהגין הרבה שצולין בשר על מצלי' חשמלית (ברוילער בלע"ז) וזה מעשהו האש למעלה והבשר תחתיו מונח על חוטי ברזל ובס' משנת אברהם ח"ב סי' ה' כתב דא"א לאש למשוך אליו את הדם אלא מכיון שהדם מתחיל לצאת מלמעלה הוא חוזר ונופל על הבשר ומתבשל בו ובעתון הפרדס שנת תש"י תשי"א חלקו עליו... מ"מ לא אמנע מלהביע דעתי העני' מה שנראה בזה.

וראשונה נראה לפענ"ד ליסד דין צליית הבשר ואופני הצליה ומינה ממילא רווחא שמעתתא ראשונה יש לחקור עד מתי נקרא צלי ומתי נקרא בישול וצלי קדר, ופשוט נראה דכל שהבשר מגולה על יד האש אפילו רחוק ממנו קצת כל שכח האש מגיעו ושורפו נקרא צלי וכל שיש דבר מפסיק בין הבשר ובין האש אף שאותו דבר ג"כ חם מחמת האש כגון קדרה שתחתיה אש מקרי צלי קדר ויש לחקור בתנור חשמלי או סתם תנור גדול שהוחם ע"י אש וגרף וקטם הגחלים או הפסיק החשמל והתנור אכתי שורף עד שנצלה בו אבל אין שם אש ממש אי יש לו דין צלי או לא.

והנראה פשוט דצלי אש לא בעי על גחלי אש ממש אלא כל שכח האש צולהו הרי זה בכלל צלי אב"א סברא אב"א גמרא. אב"א סברא דהנה ידוע כי כח האש הוא אחת מד' יסודות הגשם שהם עפר מים רוח אש והגשם היותר עב הוא העפר שהוא הארץ והשני לו המים והשלישי הרוח והרביעית הוא האש,

והעפר הוא גוש שניטל ממקום למקום והמים הגם שהוא ג"כ ישות והם נתפסים בכלים ובידים מיהו הוא זך וצלול והרוח אינו נתפס בכלי ולא ביד אלא בנוד קשור וסתום מכל צדדיו והגשם הרביעי שהוא האש היא קל יותר מן הרוח כי עיקר יסוד האש הוא השלהבת ואינה נתפסת לבדה בשום מקום אלא עולה על יסודה העליון ולכן שלהבת הקשורה בגחלת בעודה נתפסת בגחלת היא נראית ואין בה ממשות וכשתפרד מן הגחלת לא תראה עוד ואינה נתפסת ונגדרת בשום מקום כ"א ביסודה. ועיין ביצה ל"ט ע"א המוציא גחלת לרה"ר חייב ושללהבת פטור היכי משכחת לה (פי' מוציא שלהבת) כגון דאדייה אדויי לרה"ר ועיין שבת מ"ז ע"א שנעשה בסיס לדבר האסור ופרש"י לשלהבת ע"ש וצ"ע כיון דאין בה ממשות וזה לערך עשר שנים דברתי עם ידידי הגאון רש"י פיעקארסקי ואמר לי כי כן הקשה הגאון מקאזיגלאוו ובח' אמרתי קצת לישב. ועיין עוד בית אלקים להמב"ט שער היסודות פ"ט בהרחקת הגשמות.

עכ"פ פשוט דשלהבת כשהוא לעצמו אינו נתפס כלל אלא כל שהוא מחובר לקיסם או גחלת הוא נראה וכשיפרד ועולה אינו נראה עוד והנה גם הא פשוט דהצולה בשר ע"ג גחלים לא בעינן שיהא מונח ע"ג גחלים ממש אלא בעינן שיהא כח האש צולוהו ואם האש גדולה והשלהבת עולה עד לב השמים עד למאה אמות או יותר ומניח אדם שם בשרו והוא נצלה הרי זה כשר לכ"ע וא"כ נפשוט לן מסברא דצליה לא בעי ע"ג גחלים ממש אלא במקום החום שיש שם חום ששורף כמו השלהבת שפיר אפשר לצלות.

ומיהו אם לייבן קדרה או טס וכיוצא בו והניח עליו בשר לצלות נאסר הבשר דאף אם נתלבן הקדרה והרי היא צולה הבשר ושואב הדם מ"מ כיון שאין לן מקום לדם לזוב חוזר ונבלע בבשר כמו מולח בכלי שאינו מנוקב ואם היתה הכלי מנוקבת כמין רשת בלע"ז יכול לצלות עליו ואין בו איסור מחמת דם אלא הוי כמו שצולין בשר על שפוד שעל האש, והגם כי קצת אחרונים אשר מימיהם אנו שותים הקילו גם בכלי שאינו מנוקב או טס כל שנתלבן או בקרקע התנור אף שאין מקום לדם לזוב מפני שהאש שואב ושורף מ"מ גדולי האחרונים חלקו עליהם והכי קי"ל דאין להקל בזה עיין יו"ד סי' ע"ג ובדכ"ת שם.

ואב"א גמרא דתנן התם (פסחים ע"ד) כיצד צולין את הפסח מביאין שפוד של רמון ותוחב לתוך פיו עד בית נקובתו ונותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר כמין בישול הוא זה אלא תולין חוצה ל. אין צולין את הפסח לא על השפוד ולא על האסכלה (ובגמ' דף ע"ה שם ואם האסכלה מנוקבת מותר) ואמר ר' צדוק מעשה בר"ג שאמר לטבי עבדו צא וצלה לנו את הפסח על האסכלה מנוקבת.

והרמב"ם פ"ח מהק"פ ה"ט כתב אין צולין את הפסח על גבי כלי אבן או כלי מתכות שנאמר צלי אש לא צלי דבר אחר לפיכך אם ה' כלי מנוקב כדי שתשלוט בו האור צולין עליו ובהשגות א"א והוא שלא יגע בכלי שהרי אמרו נגע בחרסו של תנור יקלוקף את מקומו ע"כ. נראה ביאור דבריו דכל חלק וחלק שנוגע אפילו במקצת הרי חלק זה נאסר מפני שלא הוי צלי אש אלא צלי מחמת דבר אחר.

וכתב הכ"מ ב' תי' (בדעת הרמב"ם בנגיעה בכלי) א' דהרמב"ם לא ס"ל כן דכה"ג הי"ל להשיענו בגמ'. ב' דאפשר גם דעת הרמב"ם כראב"ד ע"ש. ועיין רש"י 'מנוקבת עשויה כבריחים כעין שלנו וכו' וכל הטלה נצלה באויר שבין בריחים שאין בשר נוגע בברזל' וזה כדברי הראב"ד גם המאירי שם בסוגיא כתב בפשיטות שלא יהא בשר נוגע בבריחי הברזל שבאסכלה ע"ש וז"פ.

וראיתי לרבינו הצ"ח ז"ל פסחים הנ"ל שהקשה דלמ"ל טעם באסכלה דלא הוי צלי אש אלא צלי מחמת דבר אחר ת"ל דכיון דמשנתנו באסכלה שאינה מנוקבת מיירי ואסור משום דאין מקום לדם לזוב וחוזר ונבלע בפסח ונעשה

הבשר באש ממש דכתיב צלי אש קמ"ל דסגי אם האש למטה מן הבשר ולא בעי בשר באש לגמרי. ולשון התוס' יש לישב דאף דבעי פיו למטה מ"מ אפשר להיות האש למעלה אלא שהפיו ממילא בעי למטה דקדייב דמא וצ"ע.

ומיהו יש ללמוד להתיירא ממה שהתירו במשנתנו לדעת ר' יוסי הגלילי שבני מעיו נותן בתוכו ואעפ"י שהדם זב מן הכרס והריאה לבשר מתוך שהוא צלי ה' מותר לעשות כן ובקדרה ה' אסור מצד הכרס והריאה. ועיין מאירי שם. וגם מהא דמוליתא דהתירו לצלי אף כשמילא אותו בפנים בבשר שלא נמלח והמילוי שהוא בפנים אין נפ"מ למטה או למעלה דלעולם הוא נופל על הבשר ואין שם האש לשואבו ולשרפו ואפילו הכי מותר הוא להפוסקים דס"ל כן ועיין יו"ד סי' ע"ג וע"כ דאין נפ"מ מעלה או מטה.

ובסי' ע"ו ס"א צלי אין צריך מליחה לפי שהאש שואב הדם שבו מעצמו אבל אם דם אחר נטף על הצלי אפילו אותו דם הוא צונן לא אמרינן שהאש שואב ע"ש.

ופשוט דמ"ש שהאש שואב הדם שבו מעצמו בכל המקומות הוא וכתב הש"ך דאפילו הדחה לא בעי לכתחלה משום דם בעין שעליו שהכל האש שואב והנה אם יש דם בעין למעלה על החתיכה והאש למטה האש שואב ושורפו ובפרט לפמ"ש הרמ"א שם סי' ע"ו דיש להחמיר ולא להפוך השפוד לכתחלה בעת צליה א"כ הדם שלמעלה בעין יבלע בחתיכה הנ"ל וע"כ צ"ל שחום האש מלמטה מתפשט לכל הצדדים ולמעלה ושואב את כל הדם וממילא י"ל להיפוך נמי כשהאש למעלה מתפשט החום בכל מקום וע"כ שואב הוא הדם ושורף גם מלמעלה ואינו חוזר ובולע בו (אלא ד"ל קצת דטבע האש לעלות ולא לירד למטה ולכן מלמטה למעלה שפיר פועל אבל מלמעלה מטה אינו פועל)

אשר לכן נלפענ"ד דאין מקום לאסור אפילו האש מלמעלה דסוף סוף האש מתפשט בכל הבשר וכ"ש שהמקום שם צר ונעשה חם מחמת האש כל הברוילער וכבר כתבנו לעיל דכל שנעשה חם מאש שפיר מותר לצלות והי' כדאי למי שרוצה להחמיר לעצמו שיחום התנור הרבה קודם הצליה באופן שיהא נצלה מכל הצדדין ולא יהא בו שום פקפוק כנלפענ"ד.

ומיהו למודיע אני צריך כי לאחר שצלה בו בשר הרי הברוילער נעשה טרפה וצריך ליבון בכל פעם אחר הצליה. ואפילו בפעם אחת אם צלה חתיכה אחת והורידה מן הברוילער ורוצה לצלות עוד חתיכה אחת כבר צריך לחזור וללבן הברוילער כיון שבשעת הצליה נטרף הברוילער כמו שכתבו הפוסקים בשפוד שצלו עליו בשר המבואר ביו"ד סי' ע"ו ס"ד דיש פוסקים שאסרו אפילו בדיעבד עיין ט"ז בשם רש"ל. ובמקום שאין הפסד מרובה יש לחוש לדבריו ועיין דרכ"ל שהביא בשם ספר ברית מלח שנשאל אודות חציבה או טרפידא שקורין רי"ז (ובלשונינו דריי פוס) שמניחין עליו בשר לצלות וסיים דלצאת כל הספיקות נכון שלא להשהות הצלי עליו לאחר שהוסר מן האש והכלי עצמו מצריך הכשר ליבון קצת וכן עמא דבר דבשר שצלו עליו מהפכין הכלי ומניחין תוך האש ללבנו קצת ונכון הוא עכ"ל ע"ש.

וכן אנן מורין לאותן שצולין כבד על חוטי ברזל שלאחר הצליה ילבנו באש וא"כ הברוילער נמי צריך ליבון אחר כל צליה וצליה ופשוט הוא. [ומיהו היכא דהבשר אינו נוגע במצליה אלא שמונח למטה אפשר דכה"ג אין נאסר המצליה. וכן שמעתי בשם הגה"ק מטשעבין זצ"ל].

ומחמת חוסר הזמן לא אוכל להאריך יותר ידידו המברכו בברכת כוח"ט בספרן של צדיקים וי"ר שיזכה ללמוד תורה לשמה עד דאיתי עם ענני שמיא במהרה דיין המצפה לישועת ה' כהרף עין בלב ונפש.

מנשה הקטן

טרפה ותי' לפי מה שפי' הראב"ד ורש"י דמיירי שתלוי באויר וא"כ משום איסור דם ליתא דהרי הדם יפול על האסכלה והבשר גבוה ממנו אבל משום צלי אש איכא. ולפי"ז עלתה לן קולא עכ"פ שגם בדבר שהוחם באור טבעו להוציא דם ואם הסיק תנור וגרף כל הגחלים ותלה באויר התנור בשר לצלות באופן שהבשר אינו נוגע בחרסו של תנור שפיר מקרי צלי ואין בו איסור מחמת דם כמו שמותר בשר על שפוד שעל האש. אלא שהצלי"ח ז"ל שם תלה זה בב' תירוצי התוס' אי מלחו הפסח קודם שנצלה.

...אלא דמ"מ כשאני לעצמי לפענ"ד א"א לפרש כתי' קמא של הכ"מ דכיון דסיים הרמב"ם ז"ל דאין צולין אותו בשפוד של מתכת שצולה מקומו ע"י מתכת א"כ אסכלה נמי ע"כ אפילו מנוקבת אסור דלא גרע משפוד ועיין רש"י במתני' על השפוד וכו' אסכלא גראיל"ש בלע"ז וכולה חד טעמא הרי דשפוד ואסכלה חד טעמא הוא משום שנצלה ע"י דבר אחר ולא צלי אש וא"כ איך אפשר שהרמב"ם התיר הפסח שניצלו על האסכלה ואסר שנצלה על השפוד ומקומות של האסכלא בין נקב לנקב לא גרע משפוד וע"כ תי' שני עיקר לפענ"ד.

...והנה עוד שם בגמ' פסחים 'תנור שהסיקו וגרפו וצלה בו את הפסח אין זה צלי אש שנאמר צלי אש צלי אש שני פעמים טעמא דגלי רחמנא הא לא גלי רחמנא ה"א צלי אש הוא למרות שאין בו גחלים. קמ"ל. ומכאן נלמד לכל התורה וכו' ואב"א התם טעמא דכתב רחמנא צלי אש שתי פעמים הא לא כתב רחמנא צלי אש שתי פעמים הו"א אש קפיד רחמנא ואפילו גרפו נמי צלי אש הוא. אבל לענין הנאה מעולה לא נלמד מפסח.

ופסקו הרמב"ם בה"ט (הלכה י') הנ"ל שאם גרף התנור את כל האש ותלהו בתנור וצלהו הרי זה אסור שאין זה צלי אש. ועיין מאירי שג"כ מפרש תלוהו בתנור, והנראה דהאוסר אינו אוסר אלא משום דלא הוי צלי אש אבל לענין דם הוי צלי וכשר הוא לאכול מטעם זה דאל"כ אכתי תקשה למ"ל טעם דכתיב צלי אש שתי פעמים הא ממילא אסור שנצלה בתנור בלי אש אלא ודאי ראי' ברורה דכל שנצלה בתנור שהחום בו גדול מכא אש מוציא הדם ולא בעי אש דוקא. וממילא לדידן נמי עלתה לן דלצלי לא בעי על האש דוקא אלא כל שהחום גדול עד שצולה הבשר הו"ל בכלל צלי לענין דם ואין נפ"מ בין אש של גחלים או של גז או חשמל (עלעקטרי בלע"ז) כולם שוים לטובה ויכולים לצלות בשר לחומם.

ומעתה נבא בס"ד לברר אי יש נפ"מ בין כשהאש למטה או למעלה ולפום ריהטא ה' נראה להביא ראי' דאש למטה דוקא בעי דז"ל הרמב"ם פ"ח הנ"ל ה"ט 'כיצד צולין אותו תוחבו מתוך פיו עד בית נקובתו בשפוד של עץ ותולהו לתוך התנור והאש למטה ותולהו כרעיו וכו' ויש לדייק למה כתב הרמב"ם והאש למטה היל"ל סתם 'ותולהו לתוך תנור וצולהו באש או לתוך תנור אש' ולפי הנ"ל י"ל דהרמב"ם בכיון בא להשמיענו דדוקא האש למטה מותר דאז יזוב הדם אבל אם האש למעלה והפסח למטה לא יועיל מפני הדם. וא"כ לכאורה יש להביא ראי' דבעי אש למטה דוקא.

גם מלשון התוס' ריש כיצד צולין אומר ר"י מש"ה תוחבו דרך פיו לפי שנותן הגס (כלומר החלק העבה) שבשפוד למטה כדי שלא יפול הפסח ואז הוי בית השחיטה למטה וקדייב דמא דרך שם ועיין הגהת הב"ח ובתוס' הרשב"א הביא בשם הירושלמי דלעיוכבא הוא ופי' טעם התוס' משום דקדייב דמא ע"ש משמע לכאורה פשוט דבעי אש למטה דקדייב דמא אבל למעלה לא דייב דמא.

וציפיתי צפיה להכ"מ שהרגיש בדברי הרמב"ם ז"ל 'ומ"ש ותולהו לתוך התנור והאש למטה כלומר שאם לא ה' האש למטה שגרפו הרי זה אסור שאין זה צלי אש כמו שנבאר בסמוך' נראה דס"ל דהרמב"ם דין גרופ אתי לאשמעינן בזה ולכן כתב אש למטה. אלא דאכתי תקשה היל"ל יתליהו לתוך תנור אש ולשון למטה מיותר ואולי דמשמענו דלא תימא דצריך ליתן כל